

מבוא

חיבור זה מספר את סיפורה של החברה הישראלית בתחום הביטחון הלאומי. בכל מדינה, ובפרט במדינה דמוקרטית כמו מדינת ישראל, עולות לא אחת השאלות הבאות: באיזו מידה מקבלי ההחלטות קולטים את דעות ורגשות הציבור, מתייחסים אליהם ומביאים אותם בחשבון במכלול השיקולים המעורבים בקבלת ההחלטות? האם המנהיגים הם אלה המעצבים את דעת הקהל? ומנגד, באיזו מידה בכוחו של הציבור להשפיע על קביעת המדיניות? קשרי הגומלין בין דעת קהל לבין מנהיגות ובחירות מדיניות הם מרתקים, שכן מנהיגים מכבדים את דעת הקהל, וגם אם לא תמיד ניתן להצביע על השפעה ישירה של דעת הקהל על עיצוב המדיניות, לעיתים המנהיגים חוששים ממנה ומנסים לתמרן אותה. בכל מקרה הם מתעניינים בה, וכדי להעריך את הכיוונים שאליהם היא נוטה הם נעזרים במחקרי דעת קהל, שאמורים לספק מידע על הלכי הרוח בציבור.

"מדד הביטחון הלאומי" נבנה במטרה לשקף את דעת הקהל ולבחון את מגמותיה לגבי מגוון סוגיות של ביטחון לאומי. השאלה המרכזית הנבחנת היא: מהן התפיסות של דעת הקהל בנוגע לאיומים ולאתגרים שעומדים בפני מדינת ישראל באופן כללי. משאלה זו נגזרו שני תת-נושאים: הראשון הוא האיומים והאתגרים החיצוניים ("ביטחוניים"), הכוללים את הסכסוך הישראלי-פלסטיני, הגרעין האיראני, הזירה הצפונית ויחסי ישראל-ארצות הברית. השני הוא האיומים והאתגרים הפנימיים ("חברתיים"). בנושא זה נכללו היחס למסד הביטחוני, לחזית האזרחית, לאזרחי ישראל הערבים ולתקשורת. מטרתו היא כשמו – לאמוד, לתאר ולנתח את ההשקפות, הגישות, התפיסות והעמדות של האוכלוסייה בישראל באמצעות מחקר דעת קהל מקיף. בתוך כך תוצע פרשנות לכיווני ההשפעה ולהשלכות של דעת הקהל על המדיניות, ולהשלכות המדיניות על דעת הקהל.

גורמים רבים עשויים להשפיע על הפרט בגיבוש עמדותיו: מנגנונים פסיכולוגיים פנימיים, ניסיון חיים מצטבר, השפעה כתוצאה ממגע עם סוכני חֶבְרוֹת (בני משפחה, חברים, מקום העבודה), התנסות אישית, תפיסותיו הערכיות, שיוכו הפוליטי ומאפיינים

סוציו-דמוגרפיים כגון מין, מקום מגורים, גיל, השכלה, רמת דתיות, מעמד חברתי ועוד. לגורמים חיצוניים נודע מקום מרכזי בהשפעה על עמדותיו של הפרט, לדוגמה: סיקור תקשורתי, אירועים פוליטיים וביטחוניים, כלכליים ובינלאומיים, דמותה והתנהלותה של המנהיגות ועוד. כל אלה – הקשורים ותלויים זה בזה – עשויים לתרום להבנת עקרונות ומגמות בדעת הקהל הנחקרת.

מחקר זה אינו סקר דעת קהל במובן המקובל של המונח, ואינו מיועד לתאר עמדה ספציפית של הציבור הישראלי בנקודת זמן נתונה. בניגוד לסקרי הצבעה (שעוררו במערכות הבחירות האחרונות בישראל ובעולם ביקורת רבה, בעיקר בשל האכזבה מיכולת הניבוי הבעייתית והמוגבלת שלהם), מחקר זה אינו אמור לנבא אלא להציג מעקב שיטתי, מעמיק וארוך טווח אחר עמדותיו של הציבור בישראל לגבי סוגיות מרכזיות של ביטחון לאומי, ולבחון את המשמעויות וההשלכות האפשריות של דפוסי עמדות אלה על מקבלי ההחלטות בישראל.

התקופה הנסקרת

המכון למחקרי ביטחון לאומי מקיים מעקב אחר דעת קהל בישראל בסוגיות של ביטחון לאומי החל מ-1984. במשך 35 שנות המחקר, שהן כמחצית שנות קיומה של מדינת ישראל, נצבר מאגר נתונים המשרטט את פניה המשתנים של דעת הקהל הישראלית בסוגיות של ביטחון לאומי. בשנים עברו נוהל המחקר על ידי פרופ' אשר אריאן ובהמשך על ידי ד"ר יהודה בן מאיר. מחקר זה, הממשיך את עבודתם רבת השנים והמעמיקה, התמקד בשנים 2015-2018 תוך בחינה של מגמות לאורך זמן. במקביל, תם ולא נשלם. מדובר במחקר מתמשך. ואכן, לקראת השלמתו של חיבור זה, נותחו גם נתונים מהמחקר האחרון שבוצע בנובמבר 2019. מניתוח הנתונים עלה כי ניכרות אותן מגמות שזוהו במחקר הנוכחי. סוגיות מרכזיות מוצגות בפרק האפילוג.

האם יש הבדל בתחושות ובעמדות הציבור בעת שגרה לעומת העדפותיו בעת חירום? לאירועים עשויה להיות השפעה מכרעת על התוצאות. כך לדוגמה, בעקבות אירועים מסוימים, מודעות לסוגיה או לבעיה מסוימת עשויה להתעורר ולדרבן דרישה לפתרון ולמענה. בכוחם של אירועים לעצב דעה, לשנותה או לפעול לחיזוקה, לעיתים אף להביא לארגון מחדש של מערכת הערכים בחברה. לכן ולצד מגמות רחבות שאינן תלויות באירועים, יש להביא את ההקשר והרקע. למשל, פיגוע טרור עשוי להקשיח את עמדות הציבור ולצייר תמונה שונה, ייחודית לעיתוי הצגת השאלות. על הפרשנות להביא בחשבון מאפיין זה של דעת הקהל. זו אחת הסיבות לכך שלפרספקטיבה הרחבה נודעת חשיבות רבה במסגרת ניתוח התוצאות – היא מתת שמעניקים הזמן והמרחק והיא גם אחד היתרונות של מחקר זה, המסכם מעקב רב־שנים.

בחלקה הגדול של התקופה שבמהלכה נסקרה דעת הקהל, כפי שהיא מנותחת במחקר זה, שרר שקט יחסי בכל זירות העימות של ישראל, אם כי פוטנציאל ההסלמה היה קיים בהן כל העת. למעשה, התקופה נחשבת לרגועה והיציבה ביותר מבחינה ביטחונית בתולדות המדינה. בתקופה זו חלה ירידה ניכרת באיום הצבאי הקונוונציונלי שנשקף לה. על גבולותיה מדרום ומצפון נוצר איום שמקורו בהתבססותם של ארגונים תת־מדינתיים, אך האיום הצבאי הישיר עליה פחת במידה ניכרת, והיא הצליחה להימנע מעימותים וממלחמות קונוונציונליות רחבות היקף. ובזירה הפוליטית – במהלך התקופה הנסקרת שלטה בישראל ממשלת ימין בהנהגת מפלגת הליכוד בראשות בנימין נתניהו. שנת 2015 הייתה ברובה שנת שגרה. במערכת בחירות לכנסת ה־20 (17 במארס 2015) אף נדחק הנושא הביטחוני לשולי השיח הציבורי והפוליטי, בעוד נושאים כלכליים־חברתיים תפסו את מרכז תשומת הלב. במחצית השנייה של השנה חלה הסלמה בזירה הפלסטינית, שבאה לידי ביטוי בפיגועי דקירה, יידוי בקבוקי תבערה והשלכת אבנים. באוקטובר 2015 חלה עליית מדרגה נוספת באירועים האלימים בזירה זו, ואלו העלו את הסוגיה הביטחונית למרכז השיח. וכך, עד מחצית 2016 עמד "גל הטרור" על סדר היום, בעוצמות משתנות. התקופה שלאחר מכן – החל מאמצע 2016 ובמהלך 2017 – הייתה שוב תקופת שגרה, אם כי ב"מונחים ישראלים". הן בחזית הצפונית והן בחזית הדרומית שרר שקט ביטחוני, והזירה הפלסטינית כמעט לא נזכרה בשיח עקב הירידה במספר הפיגועים ובניסיונות הפיגוע ביהודה ושומרון. ברקע, במהלך רוב התקופה שרר קיפאון מדיני. ב־2017 הצהיר נשיא ארצות הברית דונלד טראמפ על חתירתו ל"עסקה האולטימטיבית" בין ישראל לפלסטינים, אך ככל שחלף הזמן ולא נראתה התקדמות כלשהי בהקשר זה, התעוררו ספקות לגבי האפשרות שהעסקה תהיה ב־ישיש, לכשתוצג. בדצמבר 2017 הכריז טראמפ שארצות הברית מכירה רשמית בירושלים כעיר הבירה של מדינת ישראל, וכן על כוונתו להעביר את שגרירות ארצות הברית בישראל מתל־אביב לירושלים. המעבר בוצע ב־14 במאי

2018. המהלך עורר בישראל בעיקר תגובות חיוביות, ומנגד זכה לתגובות שליליות רבות ברחבי העולם, שכן הוא נתפס כהצבת עובדות בשטח בטרם עלה עתיד ירושלים לדיון במסגרת משא ומתן ישראלי-פלסטיני.

ב-2018 חלה עלייה במתיחות הביטחונית בזירות השונות. באפריל החל גל הפגנות וצעדות מחאה פלסטיניות, מלוות בידי בלוני תבערה ותקריות ירי מעת לעת על גבול גדר הביטחון בין ישראל לרצועת עזה. בתחילת אותה שנה איראן הגבירה את מאמציה לבסס יכולת צבאית עצמאית בסוריה ולהקנות לחזבאללה יכולות צבאיות. בשלהי אותה שנה יזמה ישראל את מבצע 'מגן צפוני' לנטרול מנהרות טרור חודרות גדר שחפר חזבאללה לתוך שטח ישראל. גם איום הגרעין האיראני שב ועלה על סדר היום ב-2018. באפריל הציג ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו קבל עם ועולם את עיקרי המסמכים שהוברחו מאיראן לישראל, ובהם פירוט של פעילות הגרעין האיראנית. לצד כל זאת חלו בשנים אלה שינויים ברמה הבינלאומית, שהשפעתם על ישראל הייתה רבה. המרכזיים שבהם – בחירת דונלד טראמפ לנשיאות ארצות הברית וההתקרבות שחלה בעקבות התפתחות זו בין המנהיגים; חתימת הסכם הגרעין בין איראן למעצמות (2015) ויציאת ארצות הברית מההסכם (2018), עליית ארגון 'המדינה האסלאמית' (דאע"ש) ובהמשך מפלתו הצבאית והטריטוריאלית. בשנים אלה גם התעצב מאזן כוחות חדש בזירה הצפונית – מרבית היבטיו קשורים בהתפתחויות בסוריה: רוסיה ביססה את השפעתה במדינה זו, מלחמת האזרחים בה דעכה לקראת סוף 2017 תוך חזרה לשלטונו של הנשיא בשאר אל-אסד, ואיראן, בהתבסס על משמרות המהפכה ומיליציות שיעיות, נאחזה בסוריה. כן נרשמה התגברות בעוצמתו הצבאית ובהשפעתו של חזבאללה בלבנון. התרחשויות אלה עוררו מטבע הדברים תשומת לב, אולם גם תקריות צבאיות שנרשמו מעת לעת הן בזירת הדרום והן בזירה הצפונית, בעיקר על רקע ההתבססות האיראנית בסוריה, לא הפרו את המגמה הכללית של רגיעה ביטחונית יחסית, ועקב כך נרשם עניין ציבורי מצומצם יחסית בסוגיות ביטחוניות. לעומת זאת, במרכז סדר היום הציבורי בישראל עמדו בתקופה זו אתגרים חברתיים. המתחים בחברה הישראלית התרחבו והקיטוב במפה הפוליטית התגבר. מאבקים התחוללו סביב מהות השלטון הדמוקרטי בישראל, מעמד בית המשפט העליון, חקירות אירועי שחיתות בצמרת, חקיקת חוקים שנויים במחלוקת ובעיקר 'חוק הלאום', שחידד את המתח בין הציבור היהודי לציבור הערבי בישראל.

גם העיסוק בהקשרים ביטחוניים התמקד בהיבטים פנימיים הנוגעים לפעילות צה"ל, ומרכזיים ביניהם היו מתחים במערכת היחסים בין צה"ל לחברה הישראלית. כך למשל עמדו על סדר היום סוגיות כגון השתלבותם של חיילים דתיים וחרדים בצה"ל, שירות נשים ובפרט שירות של לוחמות והשתלבותן במערך הקרבי של צה"ל, הטרדות מיניות בשורות הצבא, ובמיוחד הפרשה שבה חייל ירה למוות במחבל מנוטרל.

מעצרו של החייל, העמדתו לדין פלילי והרשעתו בהריגה עוררו פולמוס ציבורי רחב. ההתקפות על הלגיטימיות של מפקדי צה"ל וגרירת צה"ל לעימות הפוליטי עמדו על סדר היום במשך תקופה ארוכה.

איסוף הנתונים

חיבור זה מתמקד בניתוח ארבעה מחקרים עוקבים שהתבצעו מדי שנה החל משנת 2015. עבודת השדה בוצעה בחודשים אוקטובר-נובמבר על ידי מכון פור"י. כמו במחקרי דעת קהל שנערכו בעבר על ידי המכון למחקרי ביטחון לאומי (עוד כשנקרא 'מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים'), הנתונים נאספו באמצעות ראיונות פנים אל פנים בבתי המוראיינים. מדובר בשיטת איסוף שיתרונותיה עולים על חסרונותיה, בייחוד ביחס למטרות המחקר הנוכחי. ראשית, רמת ההיענות בקרב המוראיינים בשיטה זו גבוהה, וכן מאפשרת שליטה של המראיין בתהליך. שנית, הנגישות לכלל האוכלוסייה, ובכלל זה חרדים, מבוגרים ועוד רבה יותר מאשר בשיטות איסוף אחרות. שלישית, השיטה מאפשרת מתן מענה לשאלון מורכב, מעמיק וארוך – כזה שהוצג למוראיינים במחקר זה. השאלות שהוצגו להם מצריכות בחלקן מתן הסבר. ולבסוף, העובדה שמדובר במחקר רב-שנים שמתבצע באותה שיטת מחקר אפשרה מעקב אמפירי ומדויק אחר מגמות בדעת קהל.

המדגם

המחקר הנוכחי התבסס על מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל (בני 18 ומעלה), והוא כלל כ-600 משתתפים/ות מדי שנה, במשך ארבע שנים (2015–2018).¹

השאלון

שלב היסוד במחקר דעת קהל הוא בניית השאלון, ובעיקר ניסוח השאלות ואופן הצגתן. במידה רבה, השאלות עצמן הן ראי של תקופה. דרך בחירת נושאי השאלון וניסוח השאלות ניתן ללמוד מה מטריד את החברה ומהן שאיפותיה ותקוותיה בנקודת הזמן הספציפית שבה הן נשאלות. במילים אחרות, גם בחירת השאלות וניסוחן עשויים לסייע בהבנת מגמות בדעת הקהל, בבחינת "אמור לי מה אתה שואל ואומר לך מי אתה". זאת ועוד, חשיבות רבה נודעת לניסוח מדויק של השאלות כך שיהיו מובנות לקהל היעד ככל האפשר, הן מבחינת אוצר המילים והן מבחינת התחביר, תוך הימנעות משימוש במושגים בעלי משמעויות מרובות וזהירות מהטיות, שהרי המענה לשאלה מייצג התנהגות מילולית בלתי נצפית. המשיב מעיד בעצמו ומוסר מידע כראות עיניו ויושרו האישי על עצמו, תחושותיו, דעותיו ועמדותיו, כוונותיו או התנהגותו באחד משלושת הזמנים – עבר, הווה או עתיד. רבים מהמשיבים מגלים או עלולים לגלות

מעצורים שונים בחשיפת דעות אישיות. ניסוח השאלות חייב לכן להתחשב במידת שיתוף הפעולה של המרואיינים. מדובר באילוץ המלווה כל מחקר דעת קהל וכל ניתוח תוצאות. מסיבות אלה נעשה במחקר זה מאמץ לנסח את השאלות באופן זהיר וניטרלי ככל האפשר. רק לעיתים רחוקות נוסחו שאלות תוך שימוש במטבעות לשון שגורות בשיח הפוליטי.

במחקר דעת קהל רב-שנים כמו זה שלפנינו נודעת חשיבות רבה למינוח הנכון בין "ישן" ל"חדש". על כן נערך במקרה זה תמהיל שמצד אחד ישמור על הרצף ויאפשר בחינת עומק של מגמות, ומצד שני הן השאלות והן המענים להן יהיו אקטואליים ולכן רלוונטיים. הנתונים שהצטברו לאורך השנים בתוכנית לחקר דעת קהל וביטחון לאומי נאספו באמצעות שאלון שפותח במיוחד למטרה זו. בבסיס השאלון עמדה ההנחה שחשוב לשמור על חלק ניכר מהשאלות הישנות. זאת משום ששינויים בניסוח מגבילים את יעילות המידע כשמדובר בהשוואה לאורך זמן. השאלון כלל שאלות רבות שנותרו עקביות במשך למעלה משני עשורים וללא שינוי ניסוח. אלה מהוות את ליבת המחקר ומאפשרות השוואות תקפות לאורך זמן. עם זאת, בחלוף הזמן התיישנו חלק מהשאלות ועל הפרק וסדר היום עלו נושאים חדשים, כך שבחלק מהמקרים נדרש ניסוח מעודכן של שאלות מסוימות וכן הוספת שאלות חדשות ברוח השעה.

אחת הדילמות בעריכת מחקר דעת הקהל בכלל ובמחקר הנוכחי בפרט נגעה לאורכו ולהיקפו של השאלון. ניסיון להבין את דעת הקהל או אף יותר מכך – להעמיק בחקר השלכותיה האפשריות על המדיניות שנוקטים מקבלי ההחלטות – אינו יכול להתבסס על מספר מועט של שאלות. על כן יש לכלול מספר רב של שאלות, המייצגות מגוון רחב של סוגיות. בה בעת יש להתייחס לסוגיות השונות בניסוחים שונים ומגוונים. לעיתים, שאלות דומות המוצגות למרואיינים זו לצד זו יעלו תוצאות סותרות לכאורה, שאף ייראו לא הגיוניות לקורא שאינו ער לכך שההתייחסות הציבור לסוגיות, ובמקרה זה לנושאי הביטחון הלאומי, נוטה להיות מורכבת. רק באמצעות שקלול התשובות השונות ובחינת התוצאות בהקשר של כלל הנתונים ניתן להגיע לתמונה מקיפה ומייצגת של דעת הקהל על מורכבותה, ובמקרה זה – דעת הקהל הישראלית. לעומת זאת, שאלון ארוך מדי עלול לגרום לכך שהמרואיינים יאבדו סבלנות, ינטשו את הריאיון וגרוע מכך – יענו תשובות סתמיות ללא מחשבה וכוונות, כדי לסיים את התהליך. או אז המידע שיספקו השאלות יהיה לא אמין. על כן חשוב לקבוע את אורך השאלון באופן מיטבי. גם שיטת איסוף הנתונים משפיעה על אורך השאלון. שיטת איסוף של פנים אל פנים, כפי שנעשה במחקר זה, מאפשרת שימוש בשאלונים ארוכים יחסית. השאלונים שנעשה בהם שימוש בכל אחת מהשנים שבהן מתמקד מחקר זה (2015-2018) כללו 60-70 שאלות.

תמהיל השאלון כלל שאלות בעלות מבנה קצר ושאלות ארוכות ומפורטות. בחקר דעת קהל מתקיים ויכוח באשר לאורכן הרצוי של שאלות. מצד אחד, שאלות ארוכות

מעלות חשש ליצירת עומס קוגניטיבי, עייפות ובלבול. מנגד נטען כי שאלות ארוכות מוסיפות פירוט העוזר למרואיינים להבין אותן. נוסף על כך, שאלה ארוכה יותר מעבירה מסר שהיא חשובה וראויה לתשומת לב. ועוד שיקול: כאשר מאריכים בהקראת השאלה מאפשרים למרואיין לחשוב ולנסח את תשובתו. ואכן קיימים ממצאים מחקרניים המאששים את ההנחה התיאורטית כי שאלות ארוכות מסבירות טוב יותר את כוונתן, יש יותר זמן לשקול את התשובה וגם מועבר מסר שהשאלה חשובה. השאלון במחקר הנוכחי כלל את שתי האפשרויות, ובכך אפשר להבין לעומק תהליכים ומגמות.

כך גם באשר לסוג השאלות. השאלות נוסחו באופן דו־קוטבי על יסוד ההנחה כי שאלה "טובה" צריכה לאלץ את המשיבים לבחור בין אפשרויות ולצמצם נטייה להשיב אוטומטית "כן". זאת ועוד, לעיתים שתי שאלות קשורות הוצגו למרואיינים בדרכים שונות וכך אילצו אותם לחוות דעה – טכניקה המשמשת לבירור עמדות בסוגיות מורכבות. כך כלל השאלון מגוון רחב של שאלות שהמענה עליהן הוא "כן" או "לא", לצד שאלות מרובות סעיפים עם מגוון רחב של אפשרויות מענה עליהן, חלקן מרובות סעיפים. יתר על כן, עבור כל סוגיה שנבחנה נוצרה סדרה של שאלות, מתוך מחשבה שהמענים עליהן יציגו את מורכבות התמונה. מדד יחיד יכול להחטיא את המטרה, אבל סדרת שאלות תגביר את הסיכוי לקבלת תשובה מהימנה.

הצגת הנתונים

כמות הנתונים שהתקבלה הייתה עצומה וכללה אפשרויות ניתוח ועיבודים סטטיסטיים רבים ומורכבים. החוקר במחקר כמותי מסוג זה ניצב בפני הדילמה כיצד לא ליפול למלכודת "תפסת מרובה לא תפסת" ולבור את המוץ מן הבר. כדי להנגיש את מסקנות הניתוח ואת המידע לקורא, הנתונים מוצגים תוך קישור בין שאלות בנושאים שונים, מתן פרספקטיבה של זמן ומקום והצבעה על מגמות לאורך זמן. יודגש כי לגבי חלק מהסוגיות מוצגות מגמות ופרספקטיבה רבות שנים, סוגיות אחרות נדונו תוך הצגת פרספקטיבה קצרה יחסית, ויש סוגיות שאינן מנותחות כלל בהתייחס למגמות ארוכות טווח. לכל נושא ניתן הסבר כך שההקשר ואירועי השעה יהיו ברורים. עם זאת, לא נותחו שלל היבטיהן של הסוגיות שהשאלות התייחסו אליהן אלא נדונו המרכזיים שבהם, בעיקר אלה שמעידים על הלכי הרוח המרכזיים, ומוערך כי נודעת להם השפעה על עיצוב המדיניות.

הערות מתודולוגיות

משום שקהל היעד של חיבור זה אינו מייצג בהכרח, ואפילו לא ברובו, חוקרים מיומנים ממדעי החברה, מוצגות תוצאות הניתוחים הסטטיסטיים בלבד, ללא פירוט התהליך. הנתונים עצמם עוגלו למספרים שלמים בטקסט, בלוחות הקטנים המשולבים בו

ובתרשימים. זאת ועוד, חלוקת שאלות הסקר לפרקים כפי שהם מוצגים הייתה לעיתים שרירותית: הנושאים שבהם עוסק הסקר שלובים אלה באלה, ולכן אפשר לשייך שאלות רבות ליותר מנושא אחד. מאותה סיבה, דיון בדעת הקהל בסוגיה מסוימת עשוי להופיע ביותר מאשר בפרק נושאי אחד. במקרים שבהם חלו שינויים בניסוח השאלות ניתן דגש מיוחד לסקר שנערך בסוף 2018, והפילוח הדמוגרפי עצמו מתייחס רק לנתונים אלה. כאמור, הביטויים "הציבור"/"דעת הקהל בישראל" מתייחסים לציבור היהודי בלבד.

* * *

חיבור זה מפרט ומסכם מחקר רב־שנתי בנושא דעת הקהל ביחס לסוגיות של ביטחון לאומי במדינת ישראל. ברקע המחקר עמדו שתי הנחות יסוד שלובות, רלוונטיות למחקרי דעת קהל בכלל ובפרט: האחת היא שדעת קהל קובעת הלך רוח; השנייה – דעת הקהל מציבה גבולות למקבלי ההחלטות. עולם התוכן שאליו מתייחס המחקר הוא ביטחון לאומי ומדיניות ביטחון.

אשר להלך הרוח בקרב הציבור – כמו שתפאורה מסייעת לעלילה אך אינה מכתיבה אותה, כך גם דעת הקהל ממלאת תפקיד מכריע בעיצוב מדיניות, גם אם לא תפקיד ישיר. היא תומכת במדיניות אך אינה יוזמת אותה או קובעת את סדר היום. תפקיד הציבור בתהליך גיבוש המדיניות במשטר דמוקרטי הוא לקבוע קריטריונים ולעצב רקע למדיניות, על בסיס ערכים וציפיות המקובלים על שכבות רחבות. בה בעת, הציבור מעריך את תוצאות המדיניות מנקודת הראות של התאמתה לציפיות ולערכים בסיסיים אלה. במילים אחרות, תמיכת דעת קהל היא לרוב תנאי הכרחי, אך לא מספיק, לגיבוש מדיניות. בהיעדר תמיכה ציבורית למדיניות מסוימת, מקבלי ההחלטות יתקשו עד מאוד ליישמה.

וכפועל יוצא מכך, דעת הקהל מציבה גבולות למקבלי ההחלטות. היא לא מכתיבה אפשרויות או ברירה ביניהן, אלא מגדירה גבולות כלליים שמקבלי ההחלטות פועלים בתוכם. גבולות אלה עשויים כמובן להשתנות עם הזמן. מונח מקובל לתיאור מאפיין זה של דעת הקהל כקשורה בקבלת החלטות הוא 'מרחב תמרון'. הכוונה היא לכך שמקבלי ההחלטות עשויים להסתייע בדעת הקהל כמתארת של 'מרחב התמרון' – אותו טווח שבמסגרתו הם יכולים לנקוט מדיניות בלי חשש מאובדן התמיכה. כיוון שכך, מחקרי דעת קהל נחשבים מקור המידע היעיל ביותר לעמדותיו ולרחשי ליבו של הציבור. מחקר זה, המציג ומנתח את הלכי הרוח בחברה הישראלית בנושאי ביטחון לאומי, מבקש לתרום לשיח הציבורי ובה בעת לסייע למקבלי החלטות לזהות – על בסיס אמפירי – את טווח המדיניות שתציע התמודדות אפקטיבית עם האתגרים העומדים בפני ישראל, ואף תיהנה מסיכוי סביר להיות בת־יישום מבחינת עמדות הציבור.